

Toivomusaloite 730

Astala ym.: Opintotuen kehittämisestä opiskelijoiden yleiseksi perustoimeentulojärjestelmäksi

Eduskunnalle

Jälkiteollinen suomalainen yhteiskunta sulkee aktiiviväestön ulkopuolelle niitä ihmisiä, joilla on alhaisin koulutustaso. Työvoiman ulkopuolelle valikoituu ihmisiä, joilla taustansa vuoksi ei ole mahdollisuuksia parempaan koulutukseen. Koulutuksellinen tasa-arvo yliopistoissa ja korkeakouluissa ei ole myöskään pysyvästi toteutunut.

Kehitys 1970—1980-luvulla on merkinnyt ylimmän sosiaaliryhmän suhteellisen aseman vahvistumista myös valikoitumisessa korkeakouluihin, ja ilman erityisiä toimenpiteitä Suomen korkeakouluissa siirrytään jälleen aikoihin, jolloin korkeakouluopiskeluun on mahdollisuus vain varakkaimmilla.

Nykyinen opintotukijärjestelmä on vanhentunut. Lukuisista eduskunnassa esitetyistä toivomuksista huolimatta opintotuki on edelleen opintolainapainotteinen. Keskeisin puute on se, että opintotuki kokonaisuutena ei riitä perustoimeentuloon sen jälkeen, kun opiskelijat ovat maksaneet lainojen korot ja pankkien lainanhoitokulut.

Kansalaisten sosiaalista tasa-arvoa koulutuksessa pitää tukea valtion poliittisilla päätöksillä. Mikäli taantuvan kehityksen suuntaa halutaan jälkeen oikaista, muun muassa mahdollistamalla kaikille korkeakoulutukseen hyväksytyille perustutkintoa suorittaville perustoimeentulon turvaava opintotuki, on opintolainajärjestelmästä siirryttävä viipymättä perustoimeentulon turvaavaan opintorahaan.

Opintolainojen myöntäminen on tällä hetkellä pankkien normaalia luotonantotoimintaa. Vaikka valtion myöntämän takauksen ansiosta luotonanto opiskelijoille on pankkien kannalta riskitöntä, on pankkien suunnalta esitetty viime aikoina korostetuin äänenpainoin vaatimuksia opintolainojen korkosääntelyn purkamisesta. Tämä merkitsisi vähävaraisimpien opiskelijoiden toimeentulon lopullista romahduttamista ja

opiskelijoiden viemistä vuoden kaikkien opiskeluvuokausien ajaksi hakemaan perustoimeentulonsa kuntien toimeentuloluukuilta.

Opintotuen selvitysmiehen raportissa opintojen rahoitusjärjestelmän uudistamisesta on myönteisenä ja pikaista toteuttamista edellyttävänä syytä mainita seuraavat esitykset:

— Opintotuki muodostuisi nykyistä selvemmin opintorahana maksettavasta etuudesta.

— Opintorahan taso kytkettäisiin muun perustoimeentuloturvan tason kehitykseen eli täyden kansaneläkkeen tasoon.

Sen sijaan selvitysmiehen raportin kielteisiä elementtejä ovat mielestämme:

— Opintoraha olisi uudistuksen toteuduttua parhaimmillaan vain 70 % täyden kansaneläkkeen määrästä eli 1 637 markkaa, kun sen tulisi olla vähintään uudistuksen ensivaiheessa yli 2 000 markan nettoetuuden suuruinen. Mielestämme opintoraha tulisi vaalikauden aikana muun perustoimeentuloturvan ohella nostaa 3 000 markkaan.

— Opintotukijärjestelmän uudistuksen avulla tuettaisiin pankkien liiketoimintaa opiskelijoiden kustannuksella ehdottamalla valtion takaamia nykyistä pienempiä opintolainoja markkinakorolla. Mielestämme opintolainat tulisi irrottaa kokonaan yksityisestä pankkitoiminnasta ja valtion tulisi ottaa hoidettavakseen opintolainajärjestelmän hoitaminen.

— Alle 20-vuotiaille opiskelijoille annettava tuki leimataan osaksi perhekustannusten tasasta, millä perustellaan opintorahan selvästi alhaisempaa tasoa kuin 20 vuotta täyttäneille opiskelijoille ja eriarvoistetaan perusteettomasti opiskelijoita.

— Raportissa opintorahan myöntäminen vain 5 ½ vuodeksi nykyisen 7 vuoden sijasta sisältää ajatuksen, jonka mukaan tutkintoihin käytettyä välttämätöntä aikaa tulisi sovittaa opintotuen mittoihin. Käsityksemme mukaan

opintotuki tulisi mitoittaa tutkintojen mukaan eikä päinvastoin.

— Asumistuen osalta opiskelijat olisivat edelleen muista kansalaisista poikkeavassa asemassa. Yhdymme SYL:n vaatimuksiin myös tältä osin ja katsomme, että opiskelijoiden asuminen on tuettava samoin perustein kuin muidenkin kansalaisten riippumatta opintomenestyksestä tai opintojen kestosta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme kunnioittaen eduskunnan hyväksyttäväksi toivomuksen,

että hallitus viipymättä tekisi eduskunnalle esityksen opintorahaan nojaa-

Helsingissä 19 päivänä huhtikuuta 1991

**Heli Astala
Claes Andersson
Pekka Leppänen
Asko Apukka
Esko-Juhani Tennilä
Martti Korhonen**

**Marjatta Stenius-Kaukonen
Osmo Polvinen
Juhani Vähäkangas
Esko Helle
Esko Seppänen
Jaakko Laakso
Outi Ojala**

**Jarmo Wahlström
Ensio Laine
Iivo Polvi
Eila Rimmi
Timo Laaksonen
Raila Aho**

van opintotukijärjestelmän aikaansäämiseksi, jossa opintoraha on täyden kansaneläkkeen perusosan ja lisäosan yhteismäärän suuruinen,

että tämän vaalikauden aikana opintorahan taso nostetaan 3 000 markkaan kuukaudessa, ja

että opintolainat pidetään edelleen säännellyn korkotason puitteissa siten, että korkokustannuksista ei muodostu opiskeluaikaiseen työntekoon pakottavaa ja opiskeluaikoja pitkittävää tekijää.